

FEBRUARIE 2019

MAGAZIN ILUSTRAT / LUMEA CREDINȚEI an XVII, nr. 2 (187)

Credința la români

Popasuri duhovnicești:

Sâmbăta de Sus — piatra credinței brâncovenesti **6**

Evlavia poporului: Părintele Ilie Lăcătușu, prietenul lui Dumnezeu **10**

Sfinți străromâni: Sfântul Ioan Casian — atlet al dreptei credințe **18**

Credința în lume

Repere apostolice: Sf. Apostol și Evanghelist Marcu, Încreștinătorul Africii **32**

Nebuni pentru Hristos: Sfântul Gavriil Georgianul **40**

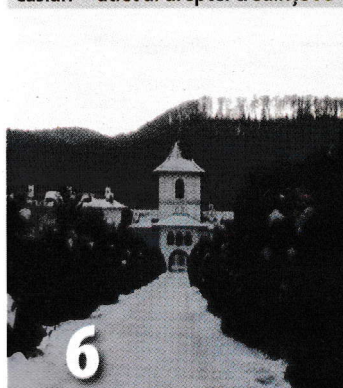
Călătorie la antipozi: Misiune ortodoxă românească în Africa de Sud **48**

Orientări de credință

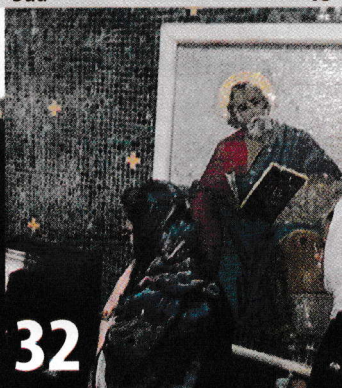
Interviu: „Avva Ghelasie a fost cu totul pătruns de Duhul iubirii lui Dumnezeu” **56**

Amintiri esențiale: Domnul Paleologu **61**

Cultura ortodoxă: Teologie și psihologie **64**



6



32



56

Dragi cititori,

Avem o veste foarte bună: pe site-ul nostru (www.lumeacredintei.com) a apărut opțiunea de a putea vizualiza revistele noastre în format electronic. Așadar, orice persoană din orice țară, la orice oră poate vizualiza orice număr dorește din revistele noastre, în format pdf, la un preț mai mic decât varianta tipărită. Această facilitate sperăm să fie accesată în primul rând de românii creștin-ortodocși din diaspora, în condițiile în care costurile serviciilor poștale au crescut enorm. Plata se face printr-un site specializat, în condiții de siguranță deplină.

Lectură plăcută!

Redacția

EDITORIALUL CREDINȚEI

Respect pentru oameni și cărți



Două lumi, un singur ecran

Răzvan BUCUROIU

Pe măsură ce urc/cobor treptele vârstelor, dobândesc o sensibilitate în plus față de antecesorii mei – știuți și neștiuți, din familie ori din manualele de istorie. Tot ceea ce ei „au făcut și au dres” începe să capete un sens aproape personal, parcă pot să intru din ce în ce mai ușor în pielea lor și să mă identific cu dorințele lor. Încep să le înțeleg, cu sagacitate, motivațiile pentru care au făcut un pas istoric într-un fel sau altul, sunt întristat cu ei în alunecările abisale, dar și solidar în ridicările până la treapta de înger, pricep motivația multor slăbiciuni și mă întăresc acatele lor de bravură. Pe scurt, mi-e bine în această societate a umbrelor – care au gândit și plămădit tot ceea ce avem noi acum. Mai precis: formatul social, cultural, spiritual și chiar geografic de la ei vine pe filieră generațională, direct.

În același timp, în mod paradoxal, nu regăsesc mai nimic din realitatea zilei de azi în completarea și împlinirea celor descrise până acum. Sunt deja două lumi diferite, care stau cu spatele una la alta: cea veche „tace” solemn în temple, biblioteci, cetăți ruinate și mode trecute; cea nouă e fășneată, e zglobie, e numai sclipici. E grăbită, e *hi-tech*, e conectată.

Și deja pot spune că am înțeles, dintr-un foc: noi, cei de azi, nu mai avem soluția lui *măine*, nu mai influențăm viitorul decât într-o extrem de mică măsură. Niciodată în istoria umanității nu a existat o asemenea prăpastie între generațiile aceleiași țări. Așa după cum niciodată nu au existat legături, conivențe și asemănări izbitoare între tinerii de pe toată fața pământului. Sunt toți la fel, născuți de o mamă... digitală! Pentru cei de azi, granițele de ne-trecut s-au mutat între generații, iar familia „apropiată” reprezintă... umanitatea sub 30 de ani. Interesantă schimbare de logică a lucrurilor!

Așadar, revoluția digitală este o realitate căreia trebuie să-i facem față noi, cei de peste 50 de ani. Căci cei de sub noi o respiră relaxat, ca pe aer. Curat, ozonat. Două lumi, un singur ecran ca icoană a ei.

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

CREDINȚA LA ROMÂNI

MAGAZIN ILUSTRAT / LUMEA CREDINȚEI

Popasuri duhovnicești:

Sâmbăta de Sus – piatra
credinței brâncovenesti **6**

Evlavia poporului:

Părintele Ilie Lăcătușu,
prietenul lui Dumnezeu **10**

Sfinți străromâni:

Sfântul Ioan Casian –
atlet al dreptei credințe **18**



Sâmbăta de Sus – piatra credinței brâncovenești

Sub crestele cele mai semețe ale Carpaților, în ținutul Făgărașului, a rânduit Domnul ca prin râvna mucenicului Său, Brâncoveanu Constantin, să se ridice din temelie cea mai frumoasă mănăstire ortodoxă din Transilvania. Un adevărat leagăn de alinare a suferințelor și umilințelor îndurate de toleranții români ortodocși ai Ardealului, chiar dacă mereu majoritari. Această așezare monastică (zdrobită nu de valul de tunuri al vehementei catolice Maria Tereza și al guvernatorului Adolf von Buccow, ci câțiva ani mai târziu... din ordinul fiului succesor la tron) a rămas vie cu duhul peste timp, renăscând prin credința statornică a românilor din Transilvania, atât de încercați, dar neclintiți.

Din râvna credinței

Imperiul Habsburgic a pornit o adevărată urgie asupra populației ortodoxe române din Transilvania între anii 1698 și

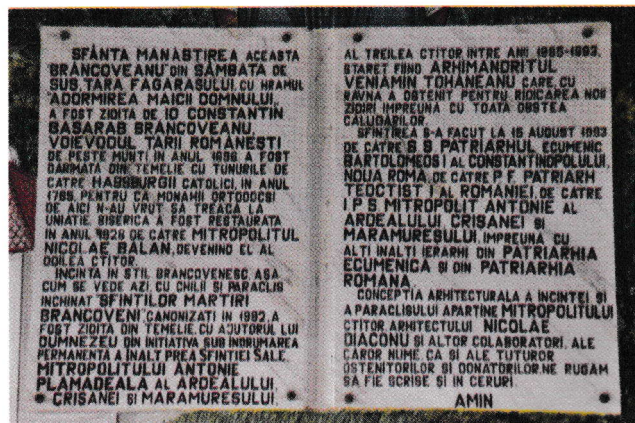
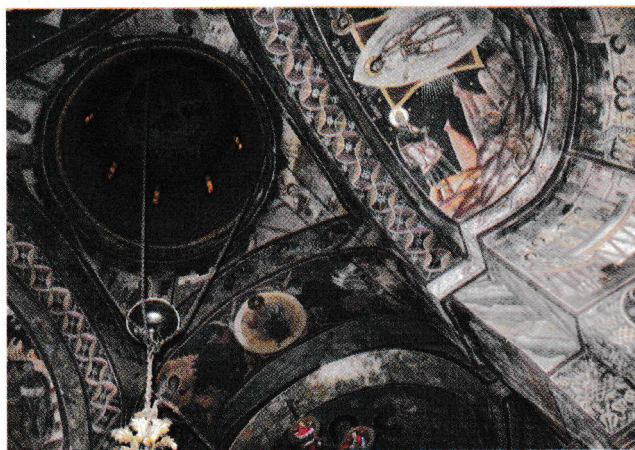
1701, încercându-se catolicizarea Bisericii Ortodoxe Transilvane prin uniaticism, adică unirea populației majoritare cu catolicii și pierderea identității naționale și credinței strămoșești. Până

atunci românii ardeleni erau „tolerați” în propria țară, iar existența lor nu era recunoscută în mod legal. Erau lipsiți de orice drepturi, având doar obligații. Pe lângă aceste nedreptăți, românii au





Restul pentru oameni și cărți



fost ademeniți cu făgăduința că dacă se vor uni cu Biserica din Roma vor căpăta drepturi egale cu populațiile de religie catolică. Unii preoți și credincioși, pentru a scăpa de sărăcie și persecuții, au primit unirea, luând astfel ființă Biserica Greco-Catolică. Dar Dumnezeu a intervenit prin aleșii Săi și nu a lăsat lucrurile să meargă în acest sens prea departe.

Constantin Brâncoveanu a fost cel care a primit în acele vremuri un rol important în păstrarea credinței ortodoxe din Transilvania. Ca mărturie stă consemnat acest fapt într-o scrisoare adresată românilor din Șcheii Brașovului, datată 5 iulie 1701, în care îi îndemna „să rămână statornici în credința ortodoxă și să nu primească uniția”.

Sfântul voievod s-a dovedit și altfel a fi un vajnic apărător al ortodoxiei ardelen. Brâncoveanu a fost cel care a intervenit pentru eliberarea din închisoare a Sfântului Mitropolit Sava Brancovici, întemnițat pe motiv că nu voise să treacă la calvinism.

Însă cea mai importantă lucrare a lui Brâncoveanu pentru salvarea și întărirea credinței ortodoxe din Transilvania a fost ridicarea din temelie a unor biserici de zid tare. Erau asemenea unor redute de luptă împotriva ereziilor și agresiunilor săvârșite de habsburgi. Printre acestea a răsarit și punctul de lumină de la Sâmbăta. Aici s-a născut un așezământ monastic cu o

biserică din zid, chilii și viață de obște ce s-a transformat în scurt timp într-un important centru de mărturisire și întărire a credinței ortodoxe. O adevărată „piatră din capul unghiului”.

Egumenul Visarion

Lupta de apărare a credinței ortodoxe din Transilvania a continuat și în secolul 18, prin poate cel mai de seamă stareț al Mănăstirii Brâncoveanu, egumenul Visarion. Prin mare sârguință, vreme de aproape 40 de ani, cât a fost stareț al mănăstirii, a luptat împotriva tendințelor de uniație. Astfel, în anul 1746, starețul de la Sâmbăta de Sus a alcătuit o importantă lucrare intitulată *Întrebări și răspunsuri pentru Legea a treia ce s-a izvodit și s-au numit uniia [unirea] în Țara Ardealului*. În această carte erau combătute toate argumentele teologice ale uniților, întrebunțate în strădaniile lor de a-i ademini pe ortodocși. Lucrarea lui și-a împlinit menirea, însă a atras învârtosarea mai-marilor



greco-catolici, ce au cerut autorităților austriece în repetate rânduri dărâmarea mănăstirii de la Sâmbăta de Sus. Cu intervenția urmașilor familiei Brâncoveanu, mănăstirea nu a avut de pățimit în marele val de distrugere a lăcașurilor ortodoxe din anul 1761, conduse de generalul von Buccow, rămânând singurul așezământ monahal din Țara Făgărașului neatins de tunuri.

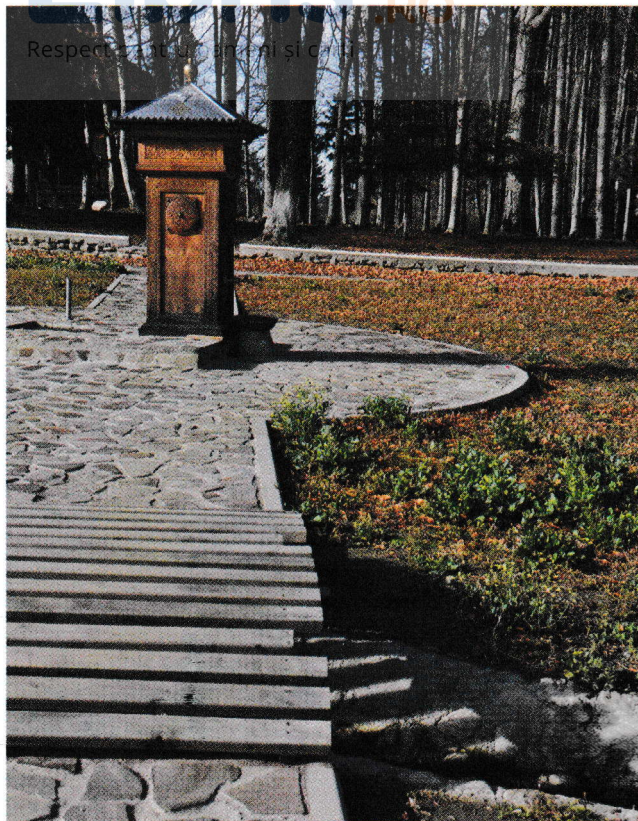
Însă, în urma unor datorii acumulate de către familia Brâncoveanu, stăpânirea

moșiei de la Sâmbăta de Sus a revenit în anul 1772 în proprietatea monarhiei austriece. După zece ani, prin hotărârea din 12 decembrie 1782, Iosif al II-lea, adept al Iluminismului, hotărâ desființarea de pe cuprinsul întregii monarhii a tuturor ordinelor călugărești ce duceau viață contemplativă și secularizarea averilor acestora. În acest ordin era prinsă și mănăstirea de la Sâmbăta de Sus. Cu toate intervențiile făcute de boierii Nicolae și Emanu-il Brâncoveanu către guvernatorul Transilvaniei, mănăstirea nu a putut fi salvată de la distrugerea din anul 1785. Totuși, biserica fusese ridicată temeinic, din ziduri groase și nu a putut fi demolată, ci doar deteriorată, fiindu-i distruse cupola și acoperământul altarului pentru a nu se mai putea săvârși taina Sfintei Liturghii. A rămas apoi în ruină vreme de un veac și jumătate...

Întâiul monah

O dată cu Marea Unire, viața monahală din Transilvania trebuia reorganizată.





Această misiune a revenit Mitropolitului Nicolae Bălan, care a devenit astfel al doilea ctitor al Mănăstirii Brâncoveanu. Lucrările de refacere a așezământului au început în anul 1926. Era un proiect vast, care cuprindea multe elemente arhitectonice, însă la vremea respectivă s-a reușit doar restaurarea bisericii și ridicarea în forma inițială a clopotniței, aflată la 50 de metri distanță de biserică.

În anul 1935, tânărul Zian Boca a fost hirotonit diacon celib la Sibiu, iar apoi, prin binecuvântarea Mitropolitului Nicolae Bălan, a plecat în

Sfântul Munte Athos împreună cu părintele Serafim Popescu pentru a se deprinde cu viața monahală de acolo. Pe 8 iunie 1939 s-a întors acasă, aducând cu el manuscrisele *Filocaliei*. Tânărul Zian a contribuit la transcrierea traducerii primelor patru volume, la realizarea machetei copertelor, dar și la asigurarea tipăririi și difuzării *Filocaliei*. Era astfel îndreptățită numirea sa făcută de părintele Dumitru Stăniloae de „ctitor de frunte al *Filocaliei* românești”.

Pe 3 mai 1940, în Săptămâna Luminată, Zian a fost tuns în monahism la

Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, primind numele de Arsenie. Era pe atunci întâiul și singurul monah al mănăstirii. După aproape doi ani, pe 10 aprilie 1942, a fost hirotonit preot ieromonah și numit stareț al acestei mănăstiri. Dumitru Stăniloae avea să consenzeze în scris, după numai un an, amplexarea mișcării duhovnicești de la Sâmbăta de Sus.

Părintele Arsenie, pe lângă faptul că a creat în cadrul Mănăstirii Brâncoveanu o adevărată mișcare filocalică împreună cu credincioșii din Țara Făgărașului, a avut o contribuție deosebită la îmbogățirea și înfrumusețarea așezământului. Piatra de odihnă, fântâna, altarul de vară cu ale sale frumoase cruci sculptate, iazul, icoana pictată pe sticlă, epitaful Adormirii Maicii Domnului și altele asemenea stau mărturie și astăzi despre ctitorul înnoitor și ziditor de suflete de la Sâmbăta de Sus, Arsenie Boca.

Ansamblul monahal de la Sâmbăta de Sus a dobândit astăzi o formă complexă, adăugându-i-se numeroase chilii, un muzeu, ateliere, arhondaric, trapeză și un foisor în stil brâncovenesc ce duce la paraclisul Sfinților Martiri Brâncoveni. Însă cel mai de preț lucru este obștea compusă din 38 de monahi, ce dau viață locului, stabilind prin vrednice rugăciuni legătura cu Hristos Mântuitorul nostru și ducând astfel mai departe credința ortodoxă mult încercată de pe aceste meleaguri.

Laurențiu COSMOIU